

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KIKIÁLTÁSÁNAK ELSŐ ÉVFORDULÓJA*

A Magyar Köztársaság kikiáltásának egy éves évfordulóját ünnepe-
lünk.

Egy éve befejeződött az a közel évszázados harc, amely a Magyar Köztársaság megalakítását, népünk igazi felszabadítását tűzte ki célul.

Két eredménytelen kísérlet után, 1946 február 1-én a magyarság nagy lépést tett a demokratikus fejlődés, számára egyik szigorúan elzárt útján — megalakult a harmadik Magyar Köztársaság.

Nem lesz érdektelen kissé részletesebben foglalkozni a két előző köztársasággal, bukásának okaival, mert a hibák tárgyilagos vizsgálata nemcsak a múltból alkotott felfogásunk helyes kialakítását fogja eredményezni, de okulni tudunk a sikertelen kísérletezéseken és ezáltal tapasztalatainkat a jövőben sikeresen gyümölcsöztethetjük. A magyar szabadságharc nemzeti függetlenségi harc és egyben polgári forradalom is volt. Vezetői elsősorban a polgári forradalom célkitűzéseit akarták megvalósítani, s csak akkor szakítottak a Habsburgokkal, amikor nyilvánvalóvá lett, hogy királyság minden erővel megakadályozza a magyar gazdasági és politikai függetlenséget. Ekkor kiáltották csak ki a köztársaságot. 1848 tehát nem a Habsburgokkal való leszámolás gondolatával indult. A kiegyezés hívei a régi vezető magyar politikások fontos szerepet vittek az első felelős kormányban, s politikájuk a magyar nemesség politikai irányvonala lett. A forradalomnak tulajdonképpen alapot adó köznemesség is elzárkózott a gyökeres földreformtól, s a jobbágyfelszabadítás sem teremtett a magyar parasztságnak előnyösebb gazdasági helyzetet, a jobbágyosság 60%-át föld nélkül szabadították fel! Ezért fordult el végül a parasztság a szabadságharctól. A polgári forradalmak alaprége — a polgárság és a kialakuló munkásság — nálunk majdnem teljesen hiányzott. Sajnos, ezek miatt a döntő belső okok miatt nem tudott ellenállni a külső támadásoknak az első köztársaság. Kossuth csak Debrecenben szánta rá magát a Habsburgokkal való szakításra, de a köznemesi rétegen kívül egy osztály sem tartott ki végig mellette.

A csalódott parasztság, a detronizálástól megijedt feudális főúri réteg egyaránt elfordult Kossuthéktól. Döntő hiba volt, hogy a

* A szerző a nevelőtisztai tanfolyam köztársasági ünnepén mondotta el, 1947. január 31-én.

politikai hatalomban kevés szerep jutott a dolgozó parasztságnak. S túl nagy pozíciók a régi társadalmi rend híveinek. Ezt a kettős hibát nem bírta el a szorongatott köztársaság és a szabadságharc, mely az európai haladás elsői közé emelte a magyar népet, elbukott.

A második köztársaság ugyancsak nem számolt le a régi uralkodó osztállyal, s a feltörekvő népi erőknek nem adott hatalmi lehetőségeket. A Nemzeti Tanács egybefogta ugyan a hiábavaló háború ellen küzdő elemeket, de ezek között szerepeltek a pozíciójukat átmeneteni akaró eddig Habsburg-párti uralkodóosztály tagjai is. Sőt — a Károlyi-kormány először Károly királytól kérte kinevezését, s csak akkor kiáltották ki a köztársaságot, amikor Csehország és Ausztria már gyakorlatilag megszűnt királyság lenni. Ezen okok miatt nem tudta teljesíteni feladatát a második köztársaság.

A még ki nem vívott polgári forradalom gondolatát már csak a munkásság és parasztság képviselhette — a polgárság: az akkori magyar középosztály, részese volt a király hatalmának és ezért ellensége minden társadalmi haladásnak. A magyar nagytőke összefonódott a feudális nagybirtokossággal s így őt sem lehetett megnyerni a polgári forradalom, a második köztársaság gondolatának. Ilyen nehézségek mellett nem tudott ellentállni a belső és külső bomlasztó erőknek a második köztársaság, s nem tudott megbirkózni a feladatokkal a Tanácsköztársaság sem.

Az első és második köztársaság közös hibája, hogy nem számolta fel a köztársaság ellenségeit, beengedte őket az államgépezetbe, s nem számolt le indulása pillanatában a királyság gondolatával. Nem támaszkodott a köztársaság legőszintébb híveire a parasztságra, később a parasztságra és munkásságra, lehetővé tette az uralkodó osztálynak, a régi feudális rétegeknek pozícióik megtartását, politikai tevékenységeiket.

A harmadik köztársaságnak tanulnia kell a múlt hibáiból. A múlt híveit végérvényesen ki kell rekeszteni a hatalomból. Csak a következetes elővigyázatosság teszi lehetővé tartós, fejlődőképes, demokratikus köztársaság felépítését.

Nem elég ugyanis királyság helyett köztársasági államformát teremtenünk. A tényleges politikai hatalmon van a hangsúly. Ha ez a hatalom a nép kezében van, úgy a köztársaság valóban demokratikus köztársaság, amely a népi erőkre támaszkodva ellen tud állni minden külső és belső támadásnak. A köztársaság nem államforma-változás. A köztársaság a demokrácia győzelme, a nép politikai, hatalmi jogait biztosítja, — elnyomás helyett — szabad életet! Ez a különbség a királyság és a köztársaság között. A királyság egy kis uralkodó osztály boldog életét jelentette milliók elnyomása, verejtékes munkája árán. A köztársaság ezt az elnyomást szünteti meg!

Szabadságharcunk, négy évszázados küzdelmünk az önálló, független magyar állam megteremtéséért sikeresen véget ért. Hazánk földjén először nyílt alkalmuk a dolgozóknak, — hogy sorsuk irányításában részt kapjanak, tartós politikai hatalmat teremtsenek. Végre szót kaptak a politikából évszázadok óta kizárt rétegek, a ma-

gyar munkásság, parasztság, értelmiség, az igazi nemzetfenntartó osztályok. Az új rendet — az új államformát a köztársaság a szabadságon először választó dolgozó magyarság akarata hozta létre. A harmadik magyar republika, az utolsó évszázad haladó magyar politikai mozgalmainak kivétel nélküli végcélja, végső leszámolást jelent a feudális királyi hatalommal, s annak hagyományait hűségesen átvevő Horthy reakcióval. Az államforma megváltoztatása elsöpörte az eddigi uralkodó réteget, urhatnám kiszolgálóival együtt, a történelmi uralkodó- és középosztály, — s helyükbe lépett az eddig lenézett, elnyomott, kizsákmányolt, a „nemzet“ fogalmából kizárt dolgozó. A köztársaság — republika — mindannyiunk közös ügye, — közügy —, a magyar fejlődés záloga. Egyetlen út, minden becsületes magyar rég várt kívánsága. Igazságos rend — egyenlő jogok és egyenlő kötelességek rendje, amely kizár minden elnyomást, szabad tereit enged a dolgozók jobb életéért folyó küzdelmének, a társadalmi haladásnak, az emberi fejlődésnek. Ezért jelentett a köztársaság kikiáltása mélyreható társadalmi és politikai változást. Ezért indult meg olyan nagyarányú fejlődés, a merész próbálkozások ezért jártak sikerrel, a felszabadult népi erők tették lehetővé az eredményeket, a magyarság eddigi korlátok közé szorított alkotóereje adott hatalmas lendületet nemzetünk talpraállásához.

A Harmadik Köztársaság megalakulásával szabad lett az út az európai fejlődés, a szociális igazságok, a demokratikus belső átalakulás megvalósítása felé. Az évszázados bűnös mulasztások — eddigi vezetőink súlyos öröksége nyomasztó teherként nehezedett Köztársaságunk vállaira.

Romok, zürzavar, majdnem teljes külpolitikai elszigeteltség, — ilyen akadályok fogadták azokat a férfiakat, akik népünk bizalmából az újjáépítés nehéz feladatát kapták.

S most bátran vizsgálhatjuk az eddigi fejlődést. A lerombolt hidak helyén újak ívelnek, közlekedésünk, iparunk, bányászatunk, rohamléptekben haladnak a békeszínvonal felé, s hála parasztságunk minden nehézséget legyőző élniakarásának, s a Köztársaság eddigi legnagyobb vívmányának, a földreformnak — az idei őszi vetés már elérte a békebeli vetésterület 94 %-át. A forint megeremtése, az első stabilizált költségvetés a magyar állam gazdasági megerősödésének elsőrendű biztosítója lett. A külpolitikai elszigeteltség megszűnt, nemcsak a környező államokkal, de több nagyhatalommal is szoros kereskedelmi kapcsolatban állunk, külpolitikai helyzetünk megszilárdult. Nyitva áll az út, az életszínvonal emelése, csupán belső erőinktől függ. Összefogás, — erőskezű gazdasági politika, — a demokratizálás következetes folytatása — ezek jelentik a fejlődés most következő mérőköveit. Ezeknek a feladatoknak a megoldása nyit új perspektívát nemzetünk előtt. De legközelebbi feladataink sajnos nemcsak ezek.

Meg kell küzdenünk a politikai nehézségekkel, kiméretlenül el kell távolítanunk a haladás, a demokratikus fejlődés ellenségeit. A testet öltött, szervezkedő, összeesküvő reakció elleni harc ma már nem

plakát- vagy vezércikk-téma többé, hanem a dolgozó, újjáépítő magyarság véresen komoly sorskérdése.

Ezen áll, vagy bukik demokráciánk. Minden próbálkozás ellenére szilárdan áll a harmadik Köztársaság, de gyors gazdasági talpraállítás, alkotó, teremtő politikai légkör csak akkor lesz, ha a magyar demokráciának nem kell tartania belső támadásoktól, ha végérvényesen leszámolunk a demokratikus szervezeteken kívül és belül egyaránt fellelhető, hol megbúvó, hol nyíltan ágáló ellenségeivel.

Vége a reménytelen kísérletezésnek. Csak egy út van! Aki ezen nem hajlandó velünk jönni, az előbb-utóbb beleesik az út melletti halálosan mély szakadékba. Csak olyanok vezethetik ezen az úton a népet, akik őszinte hívei a demokráciának, a köztársaságnak. Még fokozottabban vonatkozik mindez reánk a Köztársaság fegyveres erejére, a demokratikus honvédségre. Nincs szükség visszafelé kacsintatókra! Aki szimpatizál az összeesküvőkkel, annak nincs helye többé köztünk. Néhány tanulságot leszűrhetünk!

Elsősorban azt, hogy feltétlenül szükség van a honvédség rendszeres politikai felvilágosítására, amely elejét veszi minden hasonló kísérletnek. Szükség van a honvédségre, amely határozott magatartásával biztos alapot ad az építő, dolgozó nemzet mindennapi munkájának. Másodsorban szükséges a hadsereg népi feltöltése, új honvéd, tisztí és tiszthelyettesi kar, — amely fenntartás nélkül kész népe érdekeit minden ellenség ellen megvédeni!

A leleplezett összeesküvés végeredményben igazolta a további demokratizálás, a népi utánpótlás fontosságát, a jelenleg is szolgálatot teljesített árulók és azok támogatói pedig a további tisztogatás szükségességét mutatják.

Olyan honvédséget kell teremtenünk, amelynek leghatalmasabb érzése a köztársasági hazaszeretet, a magyar állam dolgozóinak szeretete, s amely legfontosabb céljának az egyetemes magyarság legközelebbi nagy feladatát, a demokratikus népi köztársaság megalkotását tekinti.

S honvédségünk ma biztosan halad e célok felé. Bátran vallja, hogy elsősorban a nép fegyveres ereje, s minden körülmények között meg fogja védeni a dolgozók érdekeit. Fegyverei a nép fegyverei. Soha senki sem állíthatja szembe a munka védőit a dolgozókkal.

Megvédjük a haladás eddigi eredményeit, s biztosítjuk az emberi és társadalmi fejlődést! Ha kell életünk árán is megóvjuk a Köztársaságot!

A magyar nép szabad, boldog államának öntudatos katonái esküjükhöz híven őrtállanak Hazánkért, népünkért!

Molnár Tibor